

ΘΕΜΑ Α1

Α. Κόμμα Θεοτόκη: (σ. 92-93) «Το κόμμα του Γ. Θεοτόκη... τον πυρήνα των Αντιβενιζελικών».

Β. Προσωρινή Κυβέρνηση Κρήτης: (σ. 213-214) «Η επανάσταση του Θερίσου είχε αποκτήσει ισχυρά ερείσματα... προς τους επαναστάτες.

Γ. Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής: (σ. 152) «Ιδρύθηκε με βάση το άρθρο 11... ακίνητης περιουσίας των ανταλλαξιμών». ΚΑΙ (σ. 146) «Μετέφερε περίπου 200.000 Έλληνες που παρέμεναν... το 1924 και 1925. ΚΑΙ (σ. 139) «Δεν πρέπει να συγχέεται με τη Μικτή Επιτροπή που είχε ιδρυθεί τον Ιούνιο του 1914 και θα ρύθμιζε... Οκτώβριο του 1914».

ΘΕΜΑ Α2

Α. ΣΩΣΤΟ

Β. ΛΑΘΟΣ

Γ. ΛΑΘΟΣ

Δ. ΛΑΘΟΣ

Ε. ΣΩΣΤΟ

ΘΕΜΑ Β1

(σ. 142-143) «Η επιστροφή των προσφύγων στη Μικρά Ασία... θα έπαιρναν πάλι τον δρόμο της προσφυγιάς».

ΘΕΜΑ Β2

(σ. 157) «Την αστική αποκατάσταση ανέλαβε... για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα».

ΘΕΜΑ Γ1

A. (σ. 78-79) «Παρά την έντονη αντίδραση... μέχρι την ψήφιση της αρχής της Δεδηλωμένης το 1875».

+ΚΕΙΜΕΝΟ Α: Στις 29 Ιουνίου 1874 ο Τρικούπης είχε δημοσιεύσει το άρθρο «Τις πταίει;» στην εφημερίδα «Καιροί». Θεωρούσε πως η κρίση που επικρατούσε για καιρό στην ελληνική πολιτική οφείλονταν στο παλάτι, το οποίο σύμφωνα με τον Τρικούπη ήταν το στοιχείο που «διέστρεφε» τους συνταγματικούς θεσμούς και στο οποίο είχε συγκεντρωθεί όλη η εξουσία. Ο Τρικούπης δεν αποδεχόταν την επίρριψη ευθυνών στον ελληνικό λαό ή στα κόμματα που τον εκπροσωπούσαν. Πίστευε μάλιστα ότι ο λαός έπρεπε να επιλέξει ανάμεσα στην υποταγή ή την επανάσταση, ενώ θεωρούσε τους πολιτικούς ανίκανους να αντιταχθούν στον μοναρχικό τρόπο διακυβέρνησης. Υπήρχαν βέβαια και αυτοί που ήταν συνυπεύθυνοι για την αυταρχικότητα του βασιλιά.

B. (σ. 79) «Η ιδέα ανήκε... σε μεταβολή του πολιτικού τοπίου».

+ ΚΕΙΜΕΝΟ Α: Ο Τρικούπης, στο άρθρο του στην εφημερίδα «Καιροί» που μνημονεύτηκε παραπάνω, είχε προτείνει τον σχηματισμό κυβερνήσεων πλειοψηφίας και τον δικομματισμό ως τη μόνη λύση στο πολιτικό πρόβλημα. Η λύση αυτή, σύμφωνα πάντα με τον Τρικούπη, θα απομάκρυνε το ελληνικό έθνος από την προοπτική της επανάστασης, η οποία θεωρούνταν λανθασμένη και επικίνδυνη.

+ ΚΕΙΜΕΝΟ Β: Στο κείμενο Β παρατίθεται απόσπασμα του βασιλικού λόγου που εκφωνήθηκε στη Βουλή στις 11 Αυγούστου 1875, με τον οποίο ο βασιλιάς Γεώργιος αποδέχθηκε την υιοθέτηση της «αρχής της Δεδηλωμένης». Στο λόγο του ο βασιλιάς υπεραμύνθηκε του σεβασμού που είχε επιδείξει η κυβέρνησή του όσον αφορά τα δικαιώματα του λαού στο ζήτημα της εκλογής των βουλευτών και τόνιζε ότι όμοια θα πράξει και όσον αφορούσε την αναγνώριση και τήρηση των προνομίων [=ειδικών δικαιωμάτων] των βουλευτών σύμφωνα με το γράμμα και πνεύμα του συντάγματος. Οι προνομίες αυτές ανταποκρίνονταν, σύμφωνα με τον βασιλιά, στα καθήκοντα που αναλάμβανε η Βουλή.

Στη συνέχεια του λόγου του, ο βασιλιάς δήλωνε ότι προϋπόθεση για να καλέσει πολιτικούς ηγέτες στην κυβέρνηση θα ήταν η ύπαρξη της «δεδηλωμένης» προς αυτούς εμπιστοσύνης της πλειοψηφίας των βουλευτών. Τέλος, τόνιζε πως ανέμενε από τη Βουλή να διευκολύνει την παροχή «δεδηλωμένης», γιατί δίχως αυτήν η αρμονική λειτουργία του πολιτεύματος θα καθίστατο αδύνατη.

Δ1

A. (Σ. 25 ΚΑΙ Σ. 43-44)

(Σ. 25) «Η οριστική αντιμετώπιση... για αρδευόμενα».

+ **ΚΕΙΜΕΝΟ Α:** Σύμφωνα με το κείμενο Α, η κυβέρνηση Κουμουندούρου είχε προχωρήσει στην εισαγωγή της σχετικής νομοθεσίας λαμβάνοντας υπ' όψιν οικονομικούς αλλά και κοινωνικούς λόγους. Όσον αφορά τους πρώτους, το κράτος επεδίωκε να αυξήσει τα έσοδά του από τα χρηματικά ποσά που θα καταβάλλονταν για την εξαγορά των εκτάσεων. Επίσης υπήρχε και ο στόχος της ενίσχυσης των τραπεζών αλλά και ομάδων εμπόρων, οι οποίες αναμένονταν να ευνοηθούν από την επέκταση των φυτειών και της μικρής/μεσαίας ιδιοκτησίας. Πράγματι, οι εμπορικές ομάδες θα αναπτυχθούν πολύ γρήγορα, ενώ ο ρόλος τους στην παροχή δανείων για να καλυφθούν οι τρέχουσες ανάγκες των νέων μικρών παραγωγών θα αυξηθεί. Το κράτος θα έχανε το ένα τέταρτο της ακαθάριστης παραγωγής, αλλά θα αποκτούσε καινούριες πηγές εσόδων, από φόρους και δασμούς πάνω στο επιπλέον αγροτικό προϊόν. Τα νέα αυτά έσοδα θα ήταν αποτέλεσμα της ανόδου της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της παραγωγής. **[Οι προηγούμενες 3 προτάσεις πρόταση κανονικά πηγαίνουν στο Β].**

Όσον αφορά τους κοινωνικούς λόγους, σύμφωνα πάντοτε με το κείμενο Β, παρά το γεγονός ότι απουσίαζε ένα οργανωμένο κίνημα ακτημόνων στην Ελλάδα, παρουσιαζόταν το φαινόμενο των καταπατήσεων γαιών, εθνικών και εκκλησιαστικών από τους ακτήμονες ή τους μικροϊδιοκτήτες, ιδίως στην Πελοπόννησο. Αυτές οι καταπατήσεις, οι οποίες δημιουργούσαν εστίες διενέξεων, αναμενόταν να αντιμετωπιστούν με την παροχή αγροτεμαχίων σε αυτές τις κοινωνικές ομάδες.

Συνολικά, σύμφωνα με τον Θ. Καλαφάτη, η διανομή γης του 1870-71 ήταν κομμάτι της προσπάθειας του Κουμουندούρου για ανάπτυξη της γεωργίας και προχώρημα της εκβιομηχάνισης, πολιτική που ακολουθούσε ήδη από το 1860.

(Σ. 43-44) «Το αποφασιστικό βήμα... στον αγροτικό χώρο».

+ **ΚΕΙΜΕΝΟ Β:** Στόχος των Φιλελευθέρων, σύμφωνα με το κείμενο Β, ήταν να ενισχυθεί η εθνική συνείδηση των αγροτών, οι οποίοι αποτελούσαν κύρια πηγή σπλιτών για τους πολέμους που θα ακολουθούσαν. Επίσης επεδίωκαν να καταστήσουν το εθνικό πρόγραμμα πιο ελκυστικό στους χριστιανικούς πληθυσμούς της Β. Ελλάδας, δίνοντάς τους την υπόσχεση πως θα πραγματοποιούσαν μια ριζική αγροτική μεταρρύθμιση. Αυτό έφερε αποτελέσματα και στα δύο επίπεδα. Η σχετική νομοθεσία προέβλεπε την αργή, εκούσια απαλλοτρίωση των τσιφλικιών, ειδικά των χριστιανών γαιοκτημόνων, με παράλληλη χρηματοδότηση των αγοραστών. Όμως η κυβέρνηση Βενιζέλου αναγκάστηκε, κάτω από το βάρος των ενδοαστικών συγκρούσεων και του Εθνικού Διχασμού, να καταστήσει την

απαλλοτρίωση υποχρεωτική, δίνοντάς της πιο ριζοσπαστικό χαρακτήρα [**δεν είναι ξεκάθαρο σε ποιο ερώτημα ταιριάζει καλύτερα η προηγούμενη πρόταση**].

+ **ΚΕΙΜΕΝΟ Γ:** Η κυβέρνηση επέλεξε να αναπαράξει, στη Β. Ελλάδα, το πρότυπο της Νότιας Ελλάδας δηλαδή αυτό της μικρής ιδιοκτησίας και της οικογενειακής εκμετάλλευσης. Το πρότυπο αυτό θεωρούνταν επιτυχημένο από οικονομική αλλά κυρίως πολιτική άποψη, γιατί είχε προσφέρει στη σταθεροποίηση της εξουσίας και του πολιτεύματος. Έτσι η διανομή γης ήταν το βασικότερο όπλο στη διάθεση του ελληνικού κράτους, προκειμένου αυτό να παγιώσει την κυριαρχία του στη Β. Ελλάδα.

Β. (Σ. 25 ΚΑΙ Σ. 44)

(Σ. 25) «Από το 1870 ως το 1911... της εθνικής αυτής ιδιοκτησίας».

(Σ. 44) «Με βάση αυτά τα νομοθετήματα... μικροϊδιοκτησίας».

+ **ΚΕΙΜΕΝΟ Γ:** Η αγροτική μεταρρύθμιση ξεκίνησε να υλοποιείται μετά το 1923. Το κράτος διένειμε εκτάσεις που ανήκαν κυρίως σε Τούρκους και Βουλγάρους ανταλλάξιμους ή αποχωρήσαντες, αλλά και σε ορισμένους έλληνες μεγαλογαιοκτήμονες.